

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA RELAȚII INTERNAȚIONALE, ȘTIINȚE POLITICE ȘI
ADMINISTRATIVE

SECURITATEA INTERNAȚIONALĂ: CONCEPTUALIZARE, DEFINIRE ȘI DIMENSIUNI

Conținuturi; Obiective de referință; Termeni-cheie

Conținuturi:

1. Conceptul de „securitate internațională” și evoluția acestuia în sec. XX;
2. Mediul de securitate post război rece – o analiză multidimensională a securității;
3. Modelul operațional al securității internaționale.

Obiective de referință:

- să determine locul și rolul cursului în raport cu alte discipline din domeniul relațiilor internaționale;
- să identifice sursele relevante domeniului de activitate;
- să analizeze evoluția conceptului de securitate;”
- să dezvăluie conceptul de securitate și a celor derivate (securitate internațională, națională, militară, politică de securitate etc.);
- să manifeste interes pentru perfecționarea profesională prin dezvoltarea abilităților de gândire critică.

Termeni-cheie: *securitate internațională, arhitectura de securitate, perioada post război rece, politică de securitate, securitatea sistemului internațional; politică de securitate, amenințări și vulnerabilități; etc.*

Istoriografia cercetării securității internaționale, conceptualizare, definire, dimensiuni

Începutul secolului al XXI-lea deschide un nou capitol în politica internațională, capitol în care securitatea și, implicit, reconfigurarea și consolidarea centrelor de putere, ocupă locul central în determinarea noii arhitecturi mondiale. Problema securității internaționale este una din cele mai dificile și complexe întrebări pe care și le pun mințile lucide ale lumii.

Securitatea internațională are, respectiv, mai multe concepte și definiții stabilite, numite tradiționale: neorealism: K. Waltz și comprehensive: neoliberalism/neoconstructivism: R. Keohane, J. Nye/B. Buzan, O. Waever. Aceste dezbateri sunt bine cunoscute și descrise de savanții R.-S. Ungureanu , V. Varzari și Gh. Tătaru .

Istoriografia cercetării securității internaționale, conceptualizare, definire, dimensiuni

Astfel, cercetătorii în relațiile internaționale, care abordează problema privind securitatea internațională, pot fi clasificați în trei scoli academice majore – neorealismul, neoliberalismul și neoconstructivismul, care, de fapt, reflectă paradigmele principale ale teoriei relațiilor internaționale.

Reprezentanții primei școli moderne, ai neorealismului, J. Herz, R. Jervis, H. Morgentau, M. Kaplan, K. Waltz, R. Gilpin, I. Wallerstein, H. Bull, H. Kissinger, S. Huntington, P. Duțu, N. A. Kosolapov, A. V. Avilova, urmând curentul realismului politic, consideră că statul național este un actor principal al sistemului de securitate internațională, care, în relațiile internaționale și în ordinea mondială, este considerat a fi un mediu anarhic sau anarhic restrâns.

Istoriografia cercetării securității internaționale, conceptualizare, definire

Pe de altă parte, reprezentanții școlii neoliberalismului, de exemplu, J. Nye, R. Keohane, A. Carter, J. Steinbruner, W. Perry, R. Cohen, M. Mihalka, S. Krasner, F. Fukuyama, G. Alexandrescu, G. I. Ciufrin, urmând curentul liberalismului clasic, sunt de acord cu ideea că mediul relațiilor internaționale nu este unul securizat, pentru că există conflicte. Astfel, statul neutru este nevoit să-și asigure securitatea națională pentru supraviețuire. Totodată, adepții acestei gândiri consideră că în mediul relațiilor internaționale există și fenomenul cooperării.

Conceptul de securitate și elementele sale componente

- Termenul de **”securitate”** provine din latinescul securitas-securitatis si reprezintă ”faptul de a fi la adăpost de orice pericol; sentimentul de siguranță pe care îl dă cuiva absența oricărui pericol”.
- Securitatea mai înseamnă și **”protecție, apărare”**.
- Securitatea reprezintă, în principiu, **”acea stare de fapt care pune la adăpost de orice pericol extern și intern o colectivitate sau un stat oarecare, în urma unor măsuri specifice, ce sunt adoptate și care asigură existența, independența, suveranitatea, integritatea teritorială a statului și respectarea intereselor fundamentale ”**

Conceptul de securitate și elementele sale componente

Conceptul de ”**securitate**” e definit în mai multe moduri:

- ✓ lipsa relativă a războiului;
- ✓ capacitatea unei națiuni de a promova cu succes interesele sale naționale;
- ✓ asigurarea bunăstării viitoare;
- ✓ prezentarea unui stil de viață acceptabil de către cetățeni ce e compatibil cu necesitățile și aspirațiile legitime ale altora;
- ✓ absenta amenințărilor și temerilor.

Termenul de securitate este de uz general în relațiile internaționale.

Înainte de apariția preocupărilor economice și ambientale, din timpul anilor 70, conceptul de ”**securitate**” era rareori tratat în alți termeni decât cei ai intereselor politice particulare ale participanților și chiar până la sfârșitul anilor 80 discuția încă mai avea un puternic accent militar.

Termenul de securitate intră în vocabularul curent al comunității internaționale după anul 1945 și se impune la mijlocul anilor 1970. Etimologia noțiunii își are rădăcinile în Imperiul Roman, în perioada domniei împăratului Hostilian – 250 d. Hr. Zeița care asigura protecția și bunăstarea imperiului se numea Securitas ca libertate în fața amenințărilor.

În perioada modernă a istorie, sensul noțiunii de ”**securitate**” este derivat din conceptul medieval de rațiune de stat înțeles ca stare de necesitate, prin care guvernării unui stat își rezervă o situație juridică ce le permite să invoce măsuri excepționale pentru asigurarea funcționării și integrității statului.

Securitatea - a fost asociată cu puterea militară.

După 1990 securitatea este extinsă către domeniile:

- ✓ politic;
- ✓ economic;
- ✓ societal.

Securitatea include toate acele schimburi dintre oameni și agenții lor:

- state;
- organizații internaționale;
- corporații;
- asociații.

- **Securitatea internațională cuprinde sistemul de relații internaționale, bazate pe respectul principiilor și normelor de drept internațional dintre toate națiunile, care exclude soluția de rezolvare a disputelor și a diferendelor dintre ele prin forță sau amenințare.**

Sistemul securității internaționale presupune un set de măsuri comune ale statelor/a unui grup de state orientate spre prevenirea/amenințarea păcii și securității internaționale.

Sistemul e exprimat juridic prin tratat, însă la baza lui stau 3 elemente distincte:

1. neaplicarea/amenințarea cu forța;
2. soluționarea diferendelor exclusiv prin mijloace pașnice;
3. cooperarea activă în vederea soluționării cauzei conflictului.

In plus, statele partenere pot benevol acorda ajutor statului victimă.

Sistemul de securitate internațională presupune un sistem de garanții mutuale, care are 2 cerințe:

- rezolvarea diferendelor internaționale pe cale pașnică prin mediere, negociere, conciliere;
- statele ce nu recurg la asemenea cai de soluționare a diferendelor internaționale, devin secționare colectiv.

Sistemul de securitate internațională reprezintă în totalitatea sa un set de:

- norme juridice (principiile fundamentale ale dreptului internațional);
- instituții (Consiliul de securitate al ONU);
- și mecanisme (procedurile de soluționare pașnică a diferendelor, neangajarea, neutralitatea).

Se pot deosebi 2 sisteme de securitate colectivă:

- sistemul universal de securitate colectivă și
 - sistemul regional de securitate colectivă.
-

Obiectivele securității naționale a Republicii Moldova sunt:

- asigurarea și apărarea independenței;
- suveranității;
- integrității teritoriale;
- ordinii constituționale;
- dezvoltării democratice;
- securității interne;
- consolidarea statalității Republicii Moldova.

Un loc important:

- apărarea și promovarea valorilor;
- intereselor și obiectivelor naționale.

Securitatea națională a Republicii Moldova se realizează prin măsuri adecvate de natură: **politică, economică, diplomatică, socială, juridică, educativă, administrativă și militară, prin activitate de informații, contrainformații, precum și prin depășirea eficientă a crizelor, în conformitate cu legislația în vigoare și cu dreptul internațional.**

Calea de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană- întreținerea bunelor relații:

- ✓ pe plan bilateral;
- ✓ regional;
- ✓ participarea la cooperare multilaterală.

Republica Moldova se ghidează după următoarele linii
directorii în politica sa de securitate națională:

- ✓ asigurarea respectării statutului său de neutralitate permanentă;
 - ✓ restabilirea integrității teritoriale a statului, eliminarea prezentei militare străine, consolidarea independenței și suveranității statului
 - ✓ menținerea proceselor de integrare europeană într-o stare dinamică avansată.
-

- ✓ asigurarea dezvoltării democratice a societății și consolidarea securității ei interne;
 - ✓ dezvoltarea economică și socială ascendentă a țării prin accelerarea reformelor politice, economice și instituționale, în primul rând a celor care permit îndeplinirea criteriilor de aderare la Uniunea Europeană;
 - ✓ dezvoltarea și valorificarea cât mai plenară a potențialului uman, principală resursă a țării, apărarea cât mai eficientă a intereselor și drepturilor cetățenilor săi în țară și peste hotare;
 - ✓ consolidarea dimensiunii economice, sociale, energetice și ecologice a securității.
-

Clasificarea securitatii

1. Securitatea individuala.

Amenințările la adresa securității individuale pot fi:

- sociale – pericole fizice;
- economice –distrugerea proprietății, îngrădirea accesului la munca;
- politice – lezarea drepturilor și libertăților omului, lezarea demnității, discriminare.

2. Securitatea naționala.

Specialiștii în domeniul securității considera că statul are 3 elemente distincte:

- idea de stat;
 - baza fizica a statului;
 - si instituțiile statului.
-

Reieșind din faptul ca conceptul de securitate e multidimensional, elementele sale constitutive sunt dimensiunile:

Dimensiunea militara.

Amenințările militare contemporane sunt:

- ✓ armele de distrugere în masă;
- ✓ armele nucleare;
- ✓ terorismul.

Dimensiunea politica.

Dimensiunea politică poate fi de 2 nivele:

- intern – buna guvernare vis-a-vis proasta guvernare
- extern – raportat la securitatea internațională, dreptul internațional, pericole: lovituri de stat.

Dimensiunea economica.

Pericolele economice sunt:

- adâncirea diferenței între bogați și săraci;
- răspândirea sărăciei în lume.

Dimensiunea sociala.

Amenințări:

- migrația;
- degradarea;
- sărăcia.

Dimensiunea culturala.

Pericole:

- religia;
- etnia;
- identitatea.

Dimensiunea ecologica.

Pericolele ecologice sunt:

- poluarea;
 - încălzirea climei;
 - epuizarea resurselor naturale;
 - defrișarea.
-

Sarcini de autoevaluare:

- Conceptul de „securitate internațională” și evoluția acestuia în sec. XX .
 - Mediul de securitate post război rece – o analiză multidimensională a securității.
 - Modelul operațional al securității internaționale.
 - Evoluția conceptului securității internaționale în sec. XX.
 - Rolul și importanța securității internaționale pe arena internațională.
-

Teme pentru lucru individual:

1. Conceptualizarea securității internaționale în secolul XXI: o analiză critică
 2. Noi provocări la adresa securității internaționale în era globalizării
 3. Analizarea esenței imploziei Uniunii Sovietice, sfârșitul Războiului Rece și ascensiunea coaliției occidentale.
 4. Securitatea internațională și conflictele armate: o analiză a cauzelor și consecințelor
 5. Analiza comparativă a statelor slabe-state puternice, producători și consumatori de securitate.
-

1. Bennett A. Case Study Research Methods. Accesibil la: <https://www.sv.uio.no/english/research/phd/summer-school/courses-2017/case-study-research-methods.pdf> [Accesat 24.09.2021]
2. Bull H. Societatea anarhică. Chișinău: Știința, 1998. 318 p.
3. Buzan B. People, States and Fear. An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era. Harvester Wheatsheaf, 1991.
4. Buzan B. Popoarele, statele și frica. Cartier, 2014, p. 97-115.
5. Dalby, S. (1997) 'Contesting an Essential Concept: Reading the Dilemmas in Contemporary Security Discourses', in K. Krause and M.C. Williams (eds.)
6. Dicționarul explicativ al limbii române, op. cit., p. 846
7. Duțu P. Apărarea colectivă – o necesitate a menținerii integrității statale naționale. Acțiunea Armatei României în cadrul apărării NATO. București: EUNA „Carol I,” 2005. 48 p.
8. Huntington S. The Clash of Civilizations: Remaking of World Order. New York: Touchstone Book, 1997. 367 p.
9. Iordache Gh. Considerații privind evoluția rolului și misiunilor principalelor instituții internaționale de securitate colectivă. Expansiunea spre est a NATO. În: „Provocări la adresa securității și strategiei la începutul secolului XXI,” Sesiunea de comunicări științifice cu participare internațională, Secțiunea apărare și securitate națională. București: EUNA, 2005, p. 578-585.
10. Juc V. Edificarea relațiilor internaționale post-Război Rece: aspect teoretico-metodologice și replieri geostrategice. Teză de doctor habilitat în politologie, Chișinău, 2012.
11. Kaplan M. System and Process in International Politics. New York: John Wiley, 1957. 150 p.
12. Kissinger H. Diplomacy. New York: Touchstone Rockefeller Center, 1994. 912 p.
13. Kolodziej E. A. Securitatea și relațiile internaționale, Iași, Editura Polirom, p. 168.
14. Kolodziej E.A Securitatea și relațiile internaționale, București, 2007, Editura Polirom, pag. 36
15. Maslow A. A Theory of Human Motivation. In: Psychological Review Nr. 50, p.370-396
Accesibil la: <http://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm> [Accesat 24.09.2021]

16. Mică enciclopedie de politologie, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977, p. 402.
17. Mija V. Neutralitatea Republicii Moldova prin prisma politicilor de Securitate ale unor state Europene neutre. Teza de doctor. Chișinău, 2016.
18. Moravcsik A. Security Studies. Accesibil la:
<https://www.princeton.edu/~amoravcs/library/Final%20Copy.pdf> [Accesat 24.09.2021]
19. Morgenthau H. Politica între națiuni. Lupta pentru putere și lupta pentru pace. Iași: Polirom, 2007. 735 p.
20. Moștoflei C., Duțu P., Sarcinschi A. Studii de Securitate și apărare. Volumul 2 pag. 14.
Accesibil la: http://cssas.unap.ro/ro/pdf_carti/ssa2.pdf [Accesat 24.09.2021]
21. Richicinski Iu. Terorismul-ericolul destabilizării securității internaționale. Monografie, Chișinău, CEP al USM, 2005, 117 p.
22. Sandu M., Siteanu E. Securitatea națională prin securitatea colectivă, Editura CTEA, București, 2007, p. 27
23. Sava I. N. Teoria și practica securității. Suport de curs. București, 2007, 27-29.
24. Troncotă C. Suport de curs pentru disciplina Securitate internațională, 2006
25. Waltz K. Theory of International Politics. Berkeley: University of California, 1979. 251 p.
26. Богатуров А. Д. и др. Очерки теории и политического анализа международных отношений. Москва: НОФМО, 2002, с. 190-206.
27. Большаков С. И. Север Европы в стратегии НАТО и ЕС и интересы национальной безопасности России. Москва, 2005. 254 с.
28. Вопросы методологии исследования проблем международной безопасности. Обеспечение фундаментальности проводимых исследований. Accesibil la:
<http://www.ipmb.ru/publik/2.html> [Accesat 24.09.2021]
29. Косолапов Н. А. Сила, насилие, безопасность: современная диалектика взаимосвязей.
30. Ницевич В.Ф. Методология исследования международной безопасности. В Мировые Проблемы. Внешняя политика nr. 3. 2012, с. 186.